

KONKURRANSESITUASJONEN FOR BEARBEIDEDDE LANDBRUKSVARER

2. KVARTAL 2023

OM RAPPORTEN

- Rapporten er utarbeidet av avdeling handel og industri i Landbruksdirektoratet.
- Hensikten med rapporten er å overvåke konkurransesituasjonen for bearbejdede landbruksvarer, også kjent som RÅK-varer. Norske produsenter av slike varer blir heretter kalt RÅK-industrien.
- Konkurransesituasjonen overvåkes ved å innhente informasjon om salg av norskproduserte RÅK-varer, samt import- og eksportutvikling av slike varer. I tillegg presenterer vi internasjonal prisutvikling på jordbruksråvarer.
- Tall knyttet til salg av norske RÅK-varer er basert på søknader i RÅK-tilskuddsordningen. Ettersom ikke alle RÅK-varer er tilskuddsberettiget gir ikke tallene en fullstendig oversikt over norsk produksjon, men et bilde av utviklingen i produksjonen over tid.
- Import- og eksporttallene er basert på SSBs utenrikshandelsstatistikk.
- Tidligere kvartalsrapporter er tilgjengelig på [Landbruksdirektoratets nettside](#).

SAMMENDRAG

- Rapporten oppsummerer RÅK-industriens konkurransesituasjon per andre kvartal 2023.
  - Gjennomsnittlig kronekurs mot euro i første halvår 2023 (11,31) var langt svakere enn den som ble lagt til grunn ved fastsettelsen av satser i RÅK-tilskudd for 2023 (10,18). Isolert sett har valutakursendringen styrket konkurranseevnen for norsk industri målt mot import av RÅK-varer fra EU.
  - De fleste råvareprisene i EU sank i første kvartal 2023, etter pristoppen i andre halvår 2022. Prisene har økt igjen i andre kvartal.
  - På grunn av utvidet vareomfang er det søkt om prisnedskrivning (PNS) for en større mengde ferdigvarer i første halvår av 2023, sammenlignet med samme periode i fjor. På grunn av lave satser har utbetalingene falt.
  - Det har vært et fall i importmengden av RÅK-varer, sammenlignet med samme periode i fjor, men importverdien av RÅK-varer har økt. Samlet prisvekst var høyere i første halvår i 2023 enn i første halvår 2022.

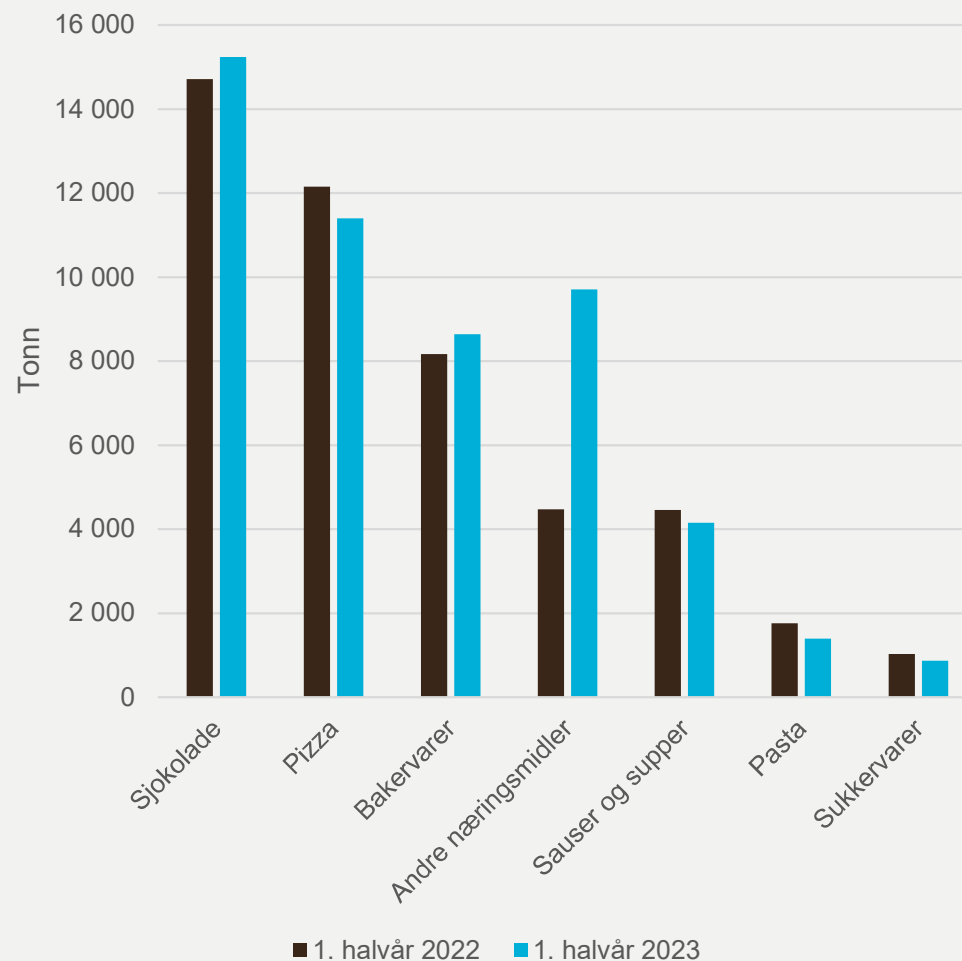

NORSK RÅK-INDUSTRI

MENGDE RÅK-VARER DET ER SØKT PNS FOR

- I første halvår 2023 ble det søkt om tilskudd for salg av vel 51 400 tonn ferdigvarer mot 46 750 tonn i 2022.
- Det ble søkt om mer tilskudd for «andre næringsmidler» etter at ordningens vareomfang ble utvidet fra og med 1. januar 2023. Det er søkt om tilskudd for mer sjokolade og bakevarer, mens de andre produktgruppene har hatt en nedgang i forhold til samme periode i fjor.
- Vedlegg 1 viser en detaljert oversikt over mengde RÅK-varer det er søkt om PNS for, i første halvår 2023.

Mengde RÅK-varer det er søkt PNS for

Kilde: Landbruksdirektoratet.

TILSKUDD TIL NORSKE JORDBRUKSRÅVARER

- RÅK-tilskuddsordningen ble utvidet med vaniljesaus, vaniljekrem og rømmedressing fra januar 2023. Denne utvidelsen sikrer avtak av norskproduserte meieriråvarer.
- For en del råvarer har satsene i første halvår 2023 vært null. Satsene er satt på bakgrunn av differansen mellom norske og internasjonale råvarepriser høsten 2022. De internasjonale råvareprisene var høye, og tilskuddssatsene er lave sammenlignet med tidligere år. De lave satsene har ledet til et fall i tilskuddsutbetalinger i forhold til tidligere år.
- Spesielt for ost, melkepulver og egg har utbetalingene falt kraftig i første halvår 2023.
- Råvareforbruk av potet fortsetter å øke. Lav tilskuddssats medfører at utbetalingen likevel utgjør en liten andel av de totale utbetalingene i RÅK-tilskuddsordningen.

Kilde: Landbruksdirektoratet.

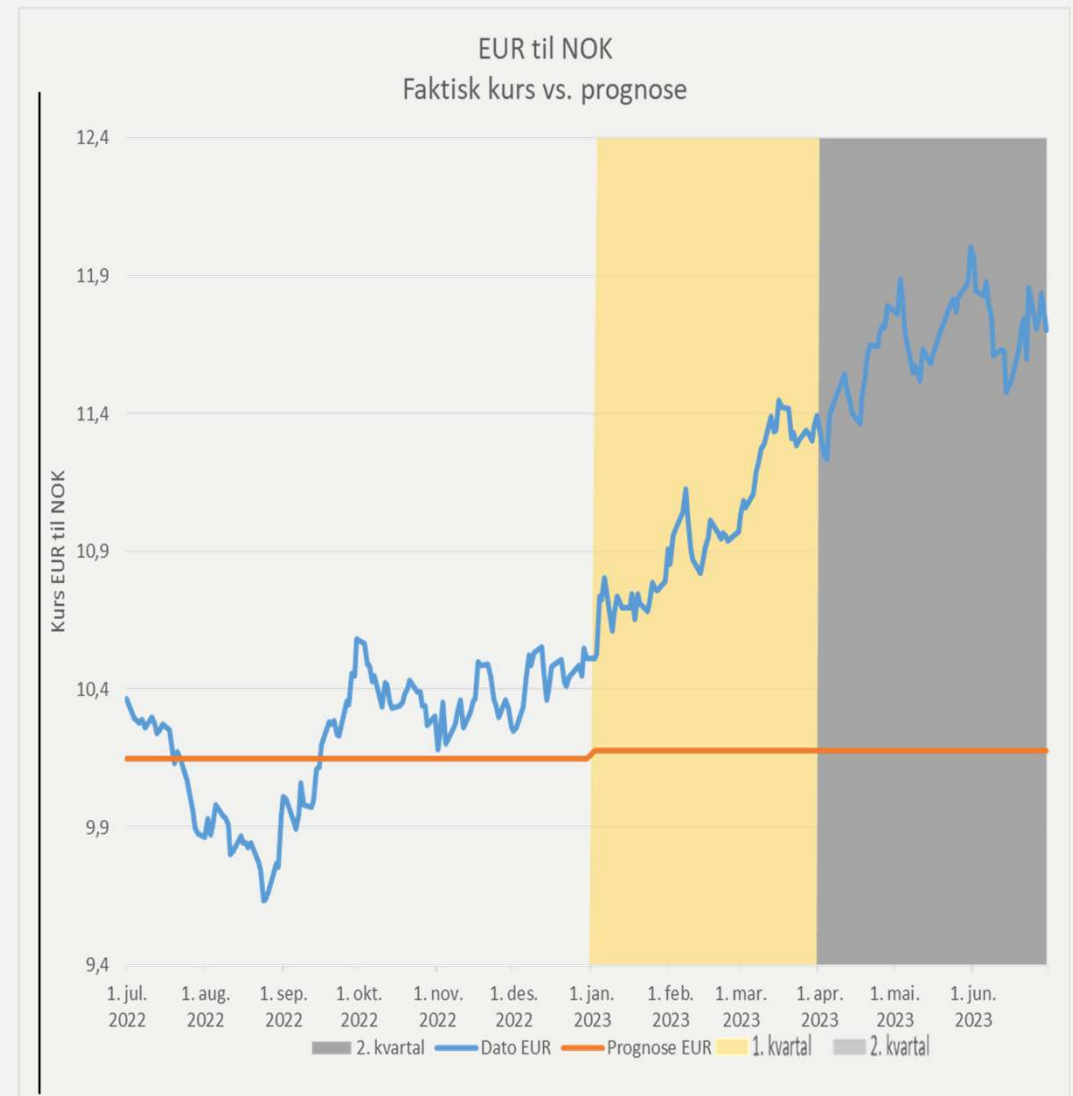

The image features a stack of Euro coins (1, 2, and 5 cent) and a 20 Euro banknote. The background is a light gray with several diagonal white stripes. A red line graph is visible in the bottom left corner. The title 'VALUTAKURS OG INTERNASJONAL PRISUTVIKLING' is written in a bold, black, sans-serif font on the right side of the image.

VALUTAKURS OG INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

VALUTAKURSUTVIKLING

- Kronekursen mot euro har svekket seg kraftig i løpet av første halvår 2023. 31. mai 2023 var kursen på sitt høyeste, med 12,00 kr per euro.
- Gjennomsnittlig valutakurs i første halvår 2023 var 11,31 kr per euro. Prognosert valutakurs som ligger til grunn for tilskuddssatsene i RÅK-ordningen i 2023 er 10,18 kr per euro.
- Kronen er langt svakere enn prognosert. Isolert sett har valutakursendringen styrket konkurranseevnen for norsk industri målt mot import, i første halvår.

Kilde: Norges Bank og Landbruksdirektoratet

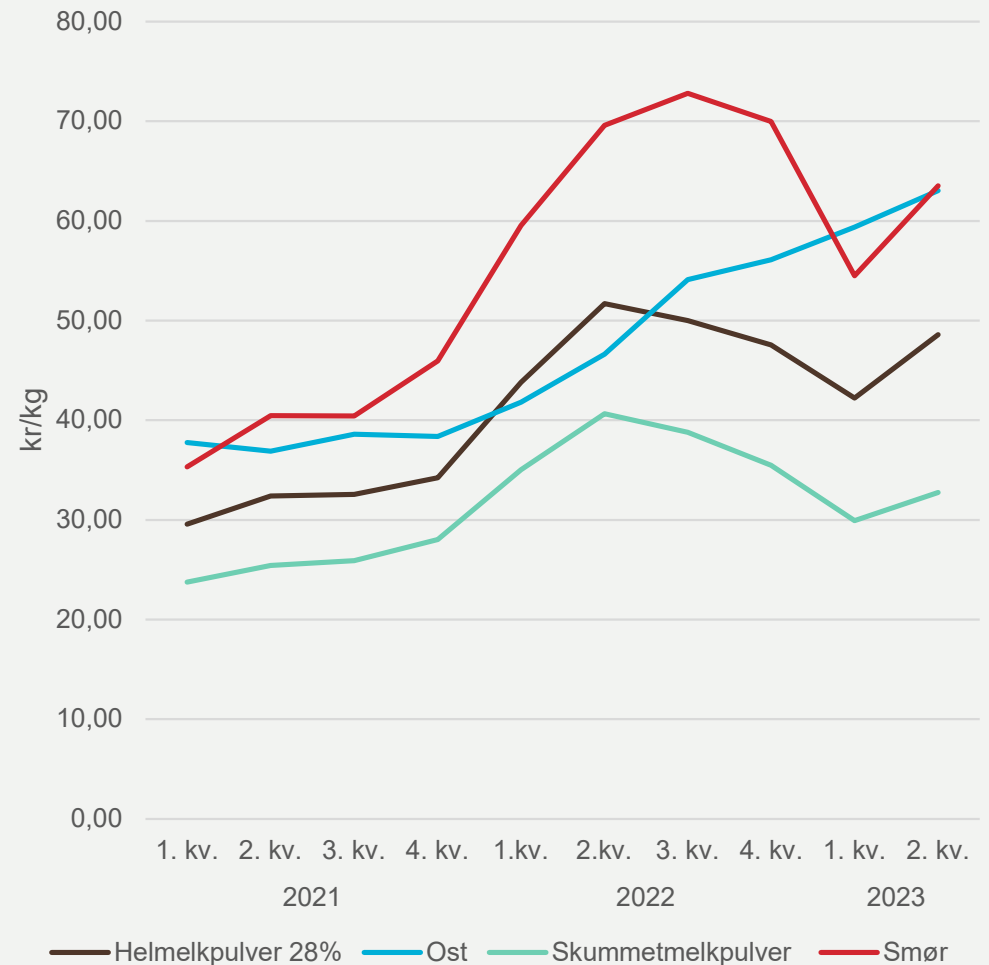

INTERNASJONAL PRISUTVIKLING

- På de neste sidene følger en kort oppsummering av utviklingen på internasjonale råvarepriser. Prisene gjelder for råvarer som benyttes av internasjonal RÅK-industri og er omregnet til norske kroner. De internasjonale prisene er i hovedsak innhentet i EU, da dette anses å være mest relevant for denne vurderingen.
- Prisene for andre kvartal er gjennomsnittspriser for perioden 1. mars til 31. mai 2023.
- For å se mer om utviklingen i internasjonale priser, se våre nettsider, [her](#).

INTERNASJONALE MEIERIPRISER

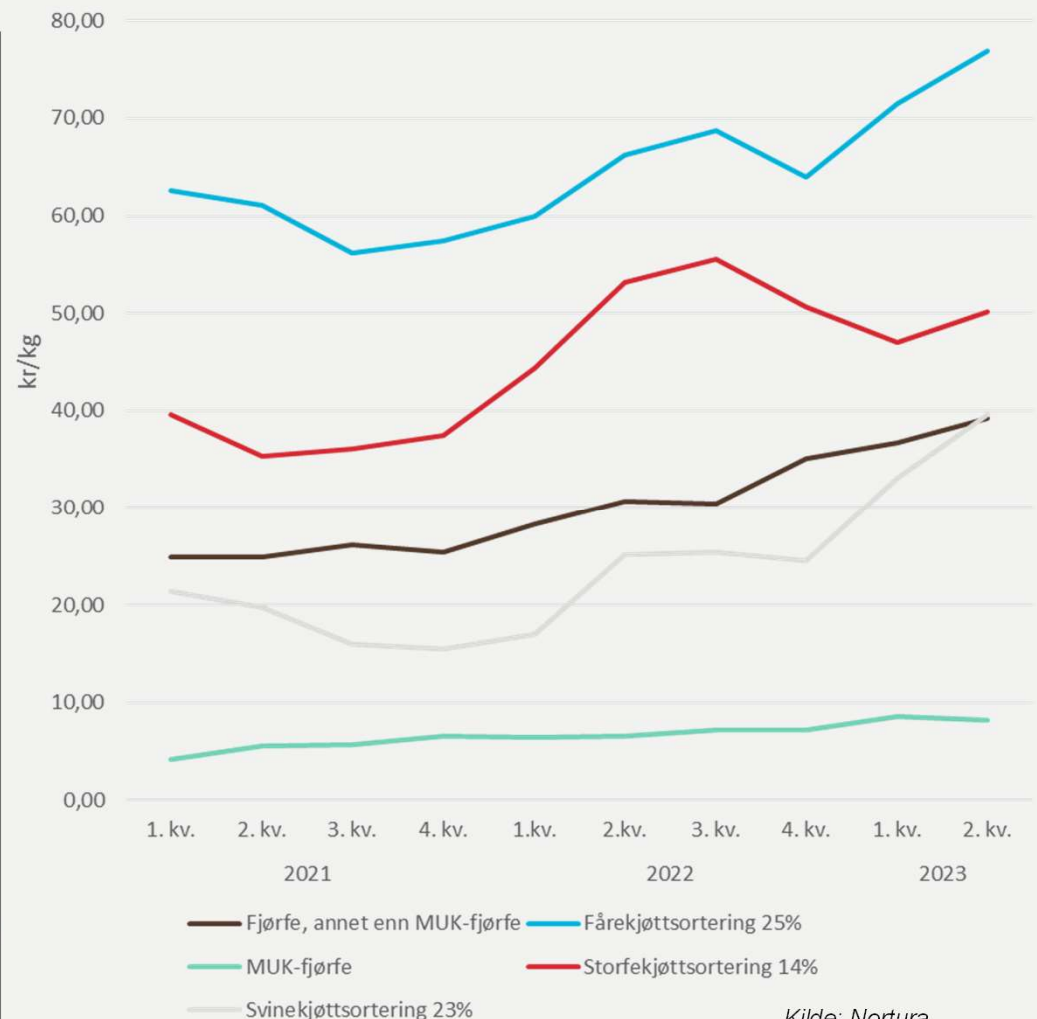
- Prisene på smør og melkepulver falt i første kvartal, siden pristoppen i midten av 2022. Prisene har økt igjen i andre kvartal av 2023.
- Prisen på ost fortsatte å stige i andre kvartal 2023, og har i hele år ligget på et høyere nivå enn i 2022. Osteprisen har ikke hatt det samme prisfallet som de andre meieriråvarene.

Kilder: www.zuivel.nl.org, www.milchland.de, EU Milk Market Observatory

INTERNASJONALE KJØTTPRISER

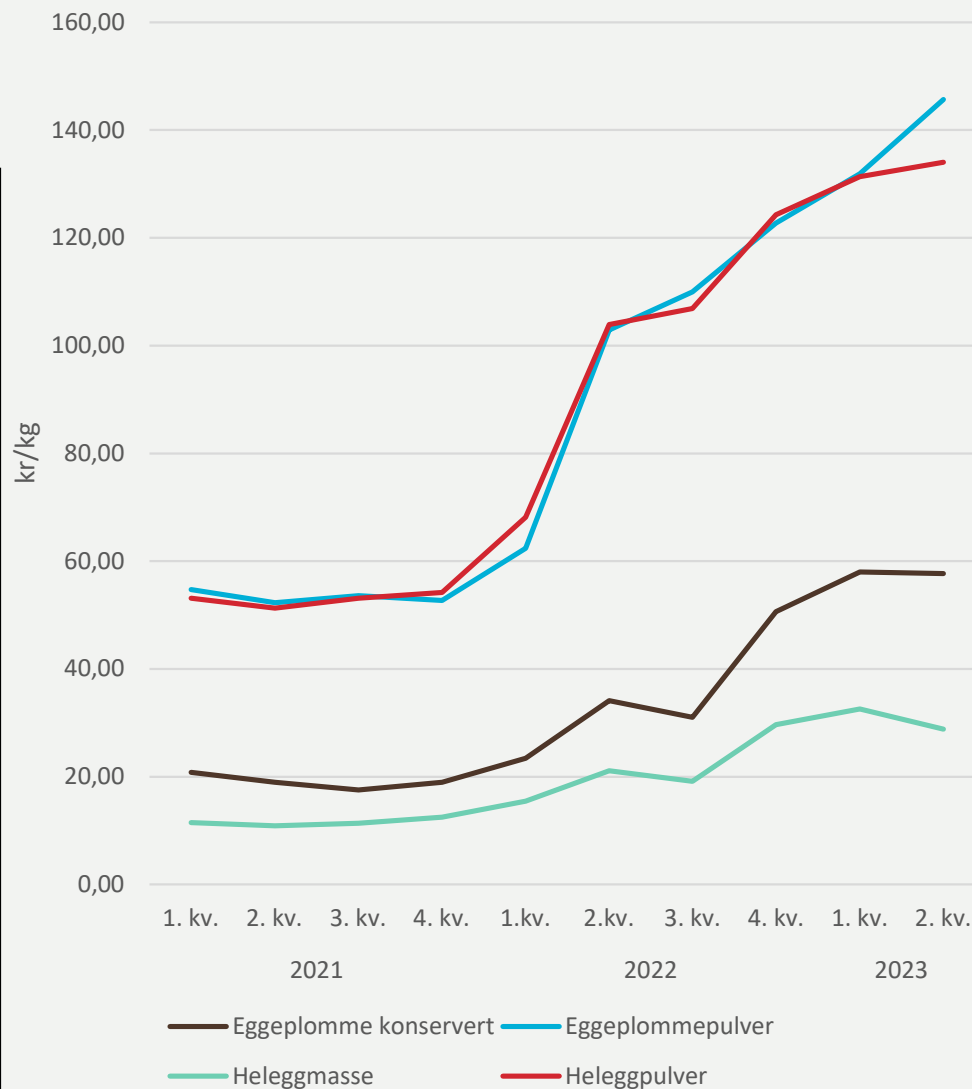
- Prisene på kjøtt har økt etter at flere av prisene falt litt i første kvartal. Bortsett fra storfekjøtt er prisene på et høyere nivå enn det som ble lagt til grunn ved satsfastsettelsen i RÅK-tilskuddsordningen.
- For storfe preges markedet i EU av lave tilførsler, som følge av blant annet reduserte dyre innsatsvarer. Prisene i EU-markedet holdes nede av importvarer fra Sør-Amerika.
- Prisene på fjørfekjøtt økte i første halvår 2023. En stor del av økningen skyldes en svakere norsk krone.
- For svin er markedet preget av lave tilførsler over tid. Bakgrunnen er økte priser på fôr, stadige utbrudd av svinepest, nye krav til miljø og dyrevelferd i EU, samt svekket kjøpekraft.

Kilde: Nortura

INTERNASJONALE EGGPRISER

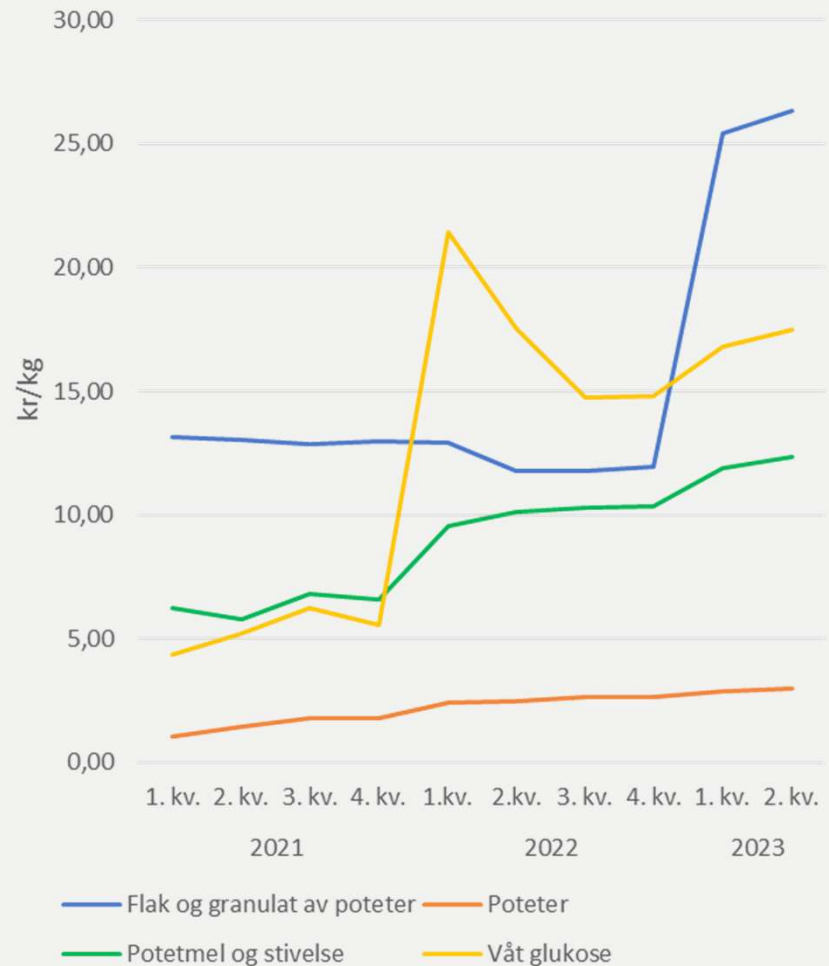
- Bortsett fra eggeplommepulver har prisene på råvarer av egg flatet ut i andre kvartal 2023. Prisen på eggeplommepulver fortsetter å øke.
- Prisnivået på alle eggråvarer er høyere enn det som ble lagt til grunn ved fastsettelse av gjeldende satser.
- Prisene har økt som følge av lavere produksjon. Høye fôrkostnader og høye energi/strømpriser, i tillegg til fugleinfluensa, har ført til lavere produksjon og høyere priser.

Kilde: Nortura

INTERNASJONALE POTETPRISER

- I 2022 ble en større andel flak og granulater av potet handlet på langsiktige kontrakter, hvor økning i pris på innsatsfaktorer, som strøm, ikke hadde blitt priset inn enda. Økte kostnader har ledet til et hopp i priser for flak og granulater av potet.
- Prisene på potet til industri har holdt seg stabile. Våt glukose har gått noe ned i pris fra toppen i 1. kvartal 2022.

INTERNASJONALE KORNPRISER

- Landbruksdirektoratet følger prisutviklingen for korn med tanke på konkurransesituasjonen til råvaren mel som brukes i RÅK-industrien.
- Prisene for korn er lavere i 2023 enn i 2022. Vi viser til omtale av verdensmarkedsprisene for hvete på våre nettsider, [her](#).

Kilde: Felleskjøpet Agri, IGC og Landbruksdirektoratet

EXPORT →

← IMPORT

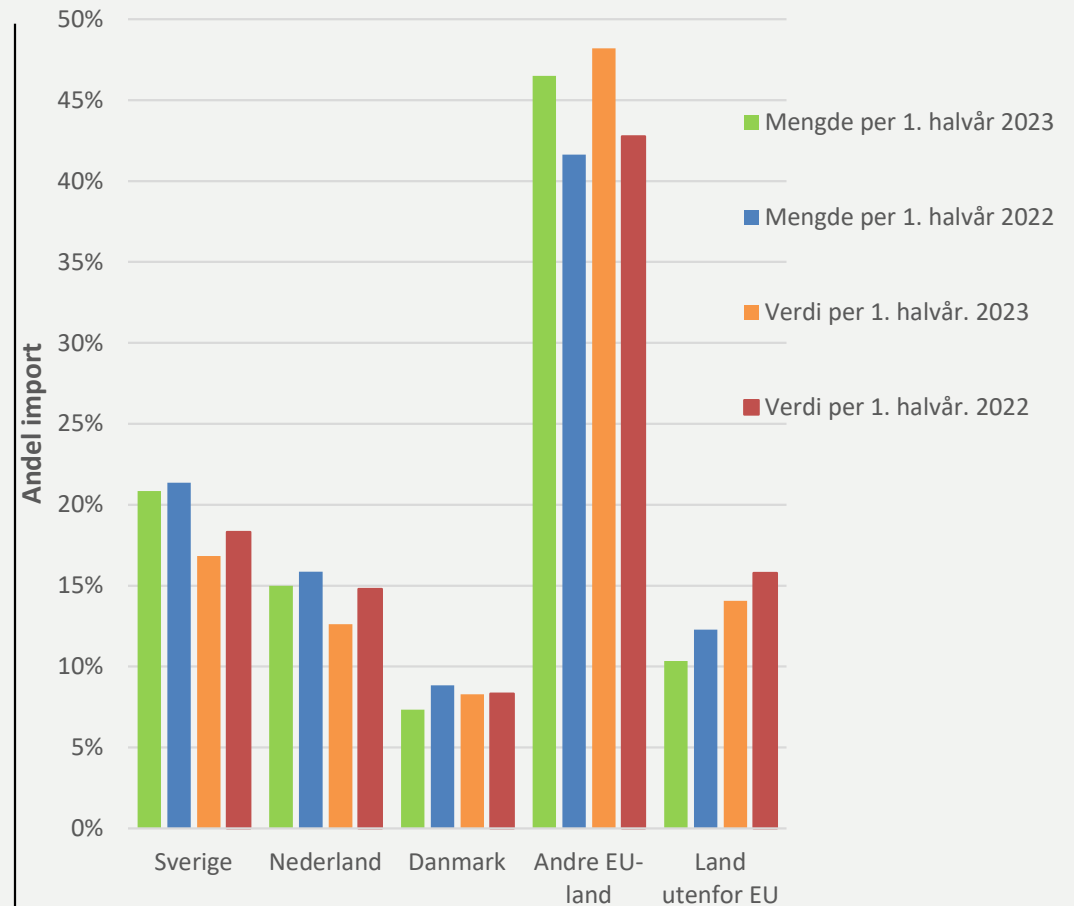
INTERNASJONAL HANDEL MED RÅK-VARER

IMPORT- OG EKSPORTUTVIKLING

- Vedlegg 2 til 5 presenterer import- og eksportstatistikk for et utvalg RÅK-varer. Utvalget består av de mest sentrale RÅK-varene, slik det fremgår av vedlegg 6.
- RÅK-varenummer for «non-food artikler» er ikke med i utvalget. I vurderingen har vi også utelatt RÅK-varer som ikke blir produsert i Norge, slik som kaffe og te.
- Vi benytter det samme utvalget hver periode. Videre i rapporten vil «utvalget av RÅK-varer» bli betegnet som RÅK-varer.

IMPORTUTVIKLING

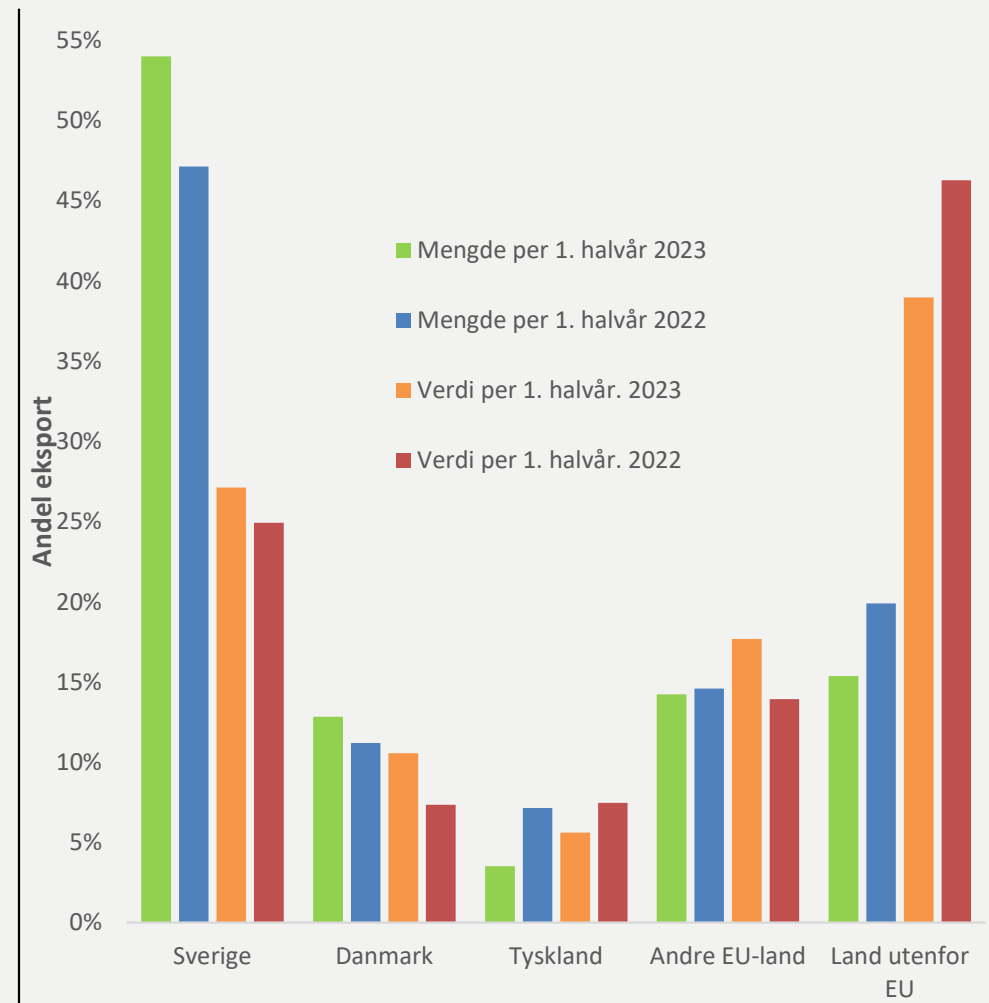
- Importert mengde av RÅK-varer falt med 16 prosent sammenliknet med samme periode i fjor.
- Importverdien økte med 23 prosent i samme periode. Dette skyldes høyere enhetspriser. En svakere norsk krone får effekt på verdien, siden prisene er omregnet til norske kroner.
- Det ble importert mest RÅK-varer fra Sverige, Nederland og Danmark i første halvår 2023. 90 prosent av de importerte RÅK-varene kom fra EU.

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

EKSPORTUTVIKLING

- Eksportmengden av RÅK-varer falt med 9 prosent sammenliknet med samme periode i fjor.
- Utenom øl og mineralvann er eksportmengden på omtrent samme nivå i samme periode i 2022.
- Eksportverdien steg med 7 prosent i samme periode.

Kilde: SSBs utenrikshandelsstatistikk

VEDLEGG

- Vedlegg 1: Mengde ferdigvarer det er søkt PNS for, i perioden januar til juni 2022 og 2023
- Vedlegg 2: Importert mengde
- Vedlegg 3: Importverdi
- Vedlegg 4: Eksportert mengde
- Vedlegg 5: Eksportverdi
- Vedlegg 6: Definisjon av varegrupper

MENGDE FERDIGVARER DET ER SØKT PNS FOR, JANUAR – JUNI 2023

Varegruppe	Per 30.6.2022	Per 30.6.2023	Endring	
	Tonn	Tonn	%	Tonn
Sukkervarer (17.04.9091-9099)	1 033	867	-16	-166
Sjokolade (18.06.2090-9010, 9091, 9092)	14 712	15 238	4	526
Andre næringsmidler (19.01.1010-2091, 2098, 9098)*	4 470	9 707	117*	5 237*
Pasta (19.02.1100, 1900, 2091-3009)	1 762	1 397	-21	-365
Bakervarer, kaker og annet bakverk (19.05.3100, 3200, 9031, 9033, 9092, 9098)	8 165	8 643	6	478
Pizza (19.01.2097, 19.05.9010, 9021)	12 150	11 399	-6	-751
Sauser, supper og andre tilberedte næringsmidler (21.03.9010, 9099, 21.04.1011-2001, 21.06.9098)	4 461	4 156	-7	-305
Total	46 753	51 407	10	4 654

*RÅK-tilskuddsordningen ble utvidet med vaniljesaus, vaniljekrem og rømmedressing, alle på varenummer 19.01.9098, fra 1. januar 2023. Dette er årsaken til mye av økningen i omsøkt mengde for «Andre næringsmidler».

IMPORTVERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	1. halvår 2022	1. halvår 2023	Endring per 1. halvår 2022/2023	
	1000 kr	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	36 867	39 515	7 %	2 649
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	41 360	59 475	44 %	18 115
Sukkervarer, pastiller og drops	377 298	467 062	24 %	89 764
Sjokolade i pakninger over 2 kg	56 565	80 074	42 %	23 509
Sjokolade	282 162	372 784	32 %	90 621
Barnemat og morsmelkerstatning	42 686	49 960	17 %	7 274
Deiger	95 556	108 183	13 %	12 627
Pizza	120 289	153 058	27 %	32 769
Osteerstatninger	21 540	23 546	9 %	2 006
Pasta og lignende	181 935	225 107	24 %	43 172
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	110 018	132 408	20 %	22 390
Knekkebrød	70 345	88 266	25 %	17 921
Øvrig bakverk	332 999	406 771	22 %	73 772
Søte kjeks og småkaker	113 694	130 642	15 %	16 949
Kaker	147 489	173 589	18 %	26 100
Brød og brødvarer	276 700	352 884	28 %	76 183
Syltetøy/pulp	25 695	33 660	31 %	7 965
Sauser	336 793	376 014	12 %	39 221
Supper	14 697	18 976	29 %	4 279
Spise-is	132 841	118 097	-11 %	-14 743
Andre næringsmidler	482 047	628 050	30 %	146 003
Mineralvann	793 594	731 745	-8 %	-61 849
Øl	165 055	144 729	-12 %	-20 326
Modifisert stivelse	22 659	23 851	5 %	1 192
Andre RÅK-varer	316 528	399 650	26 %	83 122
Totalt utvalg	4 597 412	5 338 098	16 %	740 686
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	3 638 763	4 461 624	23 %	822 860

IMPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	1. halvår 2022	1. halvår 2023	Endring per 1. halvår 2022/2023	
	1000 kg	1000 kg	%	1000 kg
Smaksatt yoghurt	896	785	-12 %	-111
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	1 542	1 570	2 %	29
Sukkervarer, pastiller og drops	6 920	6 777	-2 %	-144
Sjokolade i pakninger over 2 kg	1 566	1 686	8 %	119
Sjokolade	3 999	4 168	4 %	169
Barnemat og morsmelkerstatning	835	727	-13 %	-108
Deiger	3 752	3 243	-14 %	-509
Pizza	3 524	3 130	-11 %	-394
Osteerstatninger	502	386	-23 %	-115
Pasta og lignende	8 198	7 481	-9 %	-717
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	3 215	2 841	-12 %	-374
Knekkebrød	2 404	2 455	2 %	50
Øvrig bakverk	9 511	8 724	-8 %	-787
Søte kjeks og småkaker	3 410	2 790	-18 %	-620
Kaker	3 156	2 873	-9 %	-283
Brød og brødvarer	13 181	12 511	-5 %	-669
Syltetøy/pulp	737	753	2 %	16
Sauser	9 877	8 611	-13 %	-1 266
Supper	379	389	2 %	9
Spise-is	1 883	1 541	-18 %	-341
Andre næringsmidler	11 018	10 547	-4 %	-471
Mineralvann	59 946	45 693	-24 %	-14 254
Øl	17 576	10 964	-38 %	-6 612
Modifisert stivelse	1 919	1 054	-45 %	-866
Andre RÅK-varer	12 889	11 417	-11 %	-1 472
Totalt utvalg	182 836	153 115	-16 %	-29 721
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	105 313	96 458	-8 %	-8 855

EKSPORTERT MENGDE

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 1. halvår 2022	Per 1. halvår 2023	Endring per 1. halvår 2022/2023	
	1000 kg	1000 kg	%	1000 kg
Smaksatt yoghurt	0	1	0 %	1
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	14	192	>200 %	178
Sukkervarer, pastiller og drops	303	167	-45 %	-136
Sjokolade i pakninger over 2 kg	240	496	106 %	256
Sjokolade	1 112	1 151	4 %	39
Barnemat og morsmelkerstatning	10	17	79 %	8
Deiger	10	18	89 %	9
Pizza	929	966	4 %	37
Osteerstatninger	0	1	25 %	0
Pasta og lignende	22	18	-19 %	-4
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	39	49	26 %	10
Knekkebrød	621	617	-1 %	-4
Øvrig bakverk	1 453	1 348	-7 %	-105
Søte kjeks og småkaker	50	75	48 %	24
Kaker	330	280	-15 %	-50
Brød og brødvarer	813	652	-20 %	-161
Syltetøy/pulp	11	3	-71 %	-8
Sauser	547	653	19 %	106
Supper	122	214	76 %	92
Spise-is	294	183	-38 %	-111
Andre næringsmidler	4 561	4 266	-6 %	-295
Mineralvann	4 057	2 580	-36 %	-1 477
Øl	1 503	1 268	-16 %	-235
Modifisert stivelse	11	66	>200 %	55
Andre RÅK-varer	546	733	34 %	187
Totalt utvalg	17 596	16 014	-9 %	-1 582
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	12 037	12 167	1 %	130

EKSPORTVERDI

UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Per 1. halvår 2022	Per 1. halvår 2023	Endring per 1. halvår 2021/2022	
	1000 kr	1000 kr	%	1000 kr
Smaksatt yoghurt	0	31	0 %	31
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	509	6 780	>200 %	6 271
Sukkervarer, pastiller og drops	15 541	14 211	-9 %	-1 331
Sjokolade i pakninger over 2 kg	7 947	20 379	156 %	12 432
Sjokolade	57 371	83 508	46 %	26 137
Barnemat og morsmelkerstatning	700	1 074	53 %	374
Deiger	283	684	141 %	400
Pizza	30 353	39 477	30 %	9 124
Osteerstatninger	10	14	46 %	4
Pasta og lignende	4 586	2 611	-43 %	-1 975
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	2 434	3 556	46 %	1 121
Knekkebrød	46 929	57 788	23 %	10 858
Øvrig bakverk	58 243	61 107	5 %	2 864
Søte kjeks og småkaker	2 503	3 826	53 %	1 323
Kaker	12 216	13 322	9 %	1 106
Brød og brødvarer	15 857	15 949	1 %	91
Syltetøy/pulp	392	175	-55 %	-217
Sauser	35 837	51 754	44 %	15 918
Supper	7 740	14 298	85 %	6 558
Spise-is	54 288	32 914	-39 %	-21 374
Andre næringsmidler	663 326	653 045	-2 %	-10 281
Mineralvann	15 129	15 524	3 %	395
Øl	24 009	26 021	8 %	2 012
Modifisert stivelse	295	921	>200 %	626
Andre RÅK-varer	23 988	40 873	70 %	16 886
Totalt utvalg	1 080 485	1 159 841	7 %	79 355
Totalt utvalgt, unntatt mineralvann og øl	1 041 347	1 118 296	7 %	76 949

DEFINISJON AV VAREGRUPPER FOR IMPORT- OG EKSPORTSTATISTIKK AV UTVALG RÅK-VARER

Varegruppe	Tollposisjon/varenummer i tolltariffen
Smaksatt yoghurt	04.03.2030/2040/2091
Melkebaserte drikkevarer, syrnet/usyrnet	04.03.9001/9002, 22.02.9920
Sukkervarer, pastiller og drops	17.04 og 21.06.9047/9048
Sjokolade i pakninger over 2 kg	18.06.2090
Sjokolade	18.06.3100,-3200,-9010
Barnemat og morsmelkerstatning	19.01.1010,-1090, 20.07.1001,-1007-8, 21.04.2001
Deiger	19.01.2092
Pizza	19.01.2097 og 19.05.9010/9021/9022
Osteerstatninger	19.01.9091
Pasta og lignende	19.02.1100/1900/2091/2099/3001/3009/4000
Frokostblandinger, müsli og andre kornprodukter	19.04.1098/2010/2090
Knekkebrød	19.05.1000
Øvrig bakverk	19.05.2000/3200/4000/9032/9033/9034/9092/9093/9098
Søte kjeks og småkaker	19.05.3100
Kaker	19.05.9031
Brød og brødvarer	19.05.9091
Syltetøy/pulp	20.07.9902-9909
Sauser	21.03 utenom 21.03.1000
Supper	21.04 utenom 21.04.2001
Spise-is	21.05
Andre næringsmidler	21.06 utenom 21.06.1002, 1003, 9031, 9047, 9048, 9094, 9095
Mineralvann	22.02 utenom 22.02.9920
Øl	22.03
Modifisert stivelse	35.05 utenom 35.05.2000
Andre RÅK-varer	04.03.2020, 07.10.4090, 15.17.9091, 15.17.9097, 17.02.5010, 18.06.1000, 18.06.2011, 18.06.9021, 18.06.9022, 18.06.9091, 18.06.9092, 18.06.9099, 19.01.2010, 19.01.2091, 19.01.2098, 19.01.9010, 19.01.9098, 19.03.0000, 19.04.1010, 19.04.1091, 19.04.3000, 19.04.9020, 19.04.9090, 20.02.9010, 20.02.9090, 20.04.1010, 20.04.1020, 20.04.9020, 20.05.2010, 20.05.2020, 20.06.0031, 20.08.1110, 20.08.1191, 20.08.9903, 21.02.1010, 21.02.1020, 21.02.1090, 21.02.2020, 21.02.3000, 22.09.0000, 35.01.1000, 35.01.9010, 35.01.9020